

Autorisasjonsøknad – Besøkssenter Skog

Grane Næringsutvikling
21.10.2022

1. Formål

Veilederen beskriver miljøforvaltningens formål med å gi økonomisk støtte til sentrene.

Her skal dere vise hvordan senteret vil bidra til å realisere formålene.

1.1 Beskriv senterets formål slik det er definert i vedtekter eller liknende.

«Formålet med besøkssenteret er å skape en ledende formidlingsarena for skogens verdier, kvaliteter og bruksområder. Tematisk skal senteret spesielt knyttes til å øke forståelsen for vernede skogsområder, regional skogshistorie, samt drift av bærekraftig skogbruk.

Besøkssenteret skal også forsterke formidlingen knyttet til våre to nasjonalparker, Børgefjell og Lomsdal-Visten, samt øvrige naturreservat i regionen.»

1.2 Beskriv hvordan senteret vil bidra til å oppfylle formålet med de autoriserte besøkssentrene slik de er beskrevet i veilederen.

Senteret vil bidra med å oppfylle formålet ved å:

- Innen 2025 utvikle og bygge et bærekraftig, skreddersydd besøkssenter med stor stoppeeffekt i forbindelse med den nye strekningen av E6; Svenningdal – Lien.–
- Utvikle aktiviteter og utstillinger i tilknytning til eksisterende institusjoner og naturområder parallelt.
- Skape innovative og engasjerende utstillinger som formidler verdien av våre skogvernomsråder, bærekraftig skogbruk, samt skogens økosystem, økosystemtjenester og klimabidrag.
- Tilby interaktive, guidede turer og skogsopplevelser tilpasset de ulike målgruppene på en måte som stimulerer til friluftsliv.
- Videreutvikle eksisterende turstier og veier til naturstier, bl.a. på «Gamle Stavassveg», «Bygdetunet» og langs vassdragene (Se Figur 2)
- Arrangere aktiviteter som knytter skogens verdi opp mot relevante hendelser, f.eks. verdens skogdag, samisk nasjonaldag, internasjonal dag for biologisk mangfold, og «Global day of Climate Action».

Figur 1: Den gamle Stavassvegen starter ved Laksevollen, der infosenter for skog er tenkt plassert, og går inn til Stavassgården. Stavassdalen er Granes hovedinnfallsport til Lomsdal-Visten Nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve.

2. Organisering

Miljøforvaltningen gir økonomiske bidrag til autoriserte besøkssentre, men er ikke eier av sentrene.

2.1 Beskriv senterets organisasjonsform (aksjeselskap, stiftelse e.l.).

Grane næringssselskap AS vil i startfasen være eier og driver av senteret. I løpet av driftstiden vil man vurdere om det er hensiktsmessig å starte et eget AS.

2.2 Beskriv senterets organisering (styre, daglig drift, prosjektarbeid m.m.).

Daglig drift ledes og gjennomføres i regi av Grane næringsutvikling (GNU). Det vil bli ansatt en egen driftsansvarlig for senteret som vil ha ansvar for daglige oppgaver og koordinering ved besøkssenteret. Vedkommende vil sørge for tett samarbeid med lokale og regionale partnere, og rapportere til en styringsgruppe under GNU, med tilhørende ressursgruppe med representanter fra reiseliv, kommune, friluftsråd, skogbruket, nasjonalparkforvaltere og Helgeland museum. Ressursgruppen vil aktivt brukes for å stimulere til prosjektideer og engasjerende tema.

I styret sitter også lokalt næringsliv og offentlige eiere. At disse også blir styremedlemmer, styrker lokal forankring og samarbeid.

3. Økonomi

Her skal dere gjøre rede for budsjettmessige forhold i autorisasjonsperioden og legge ved budsjett for femårsperioden (iht. Miljødirektoratets mal). Dere må også legge ved en virksomhetsplan.

Ettårig- og femårig budsjett er vedlagt i respektive virksomhetsplaner.

Det er kun vedlagt ettårig og femårig driftsbudsjett. Investeringsbudsjett for nytt bygg har vi for lite grunnlag til å budsjettere for på dette stadiet.

4. Lokalisering

Senterets lokalisering har betydning for besøksgrunnlaget.

4.1 Beskriv senterets lokalisering opp mot annen infrastruktur (vei, kollektivtransport osv.).

Grane kommune har en unik mulighet til å bygge opp og utvikle et skreddersydd besøkssenter for skog i forbindelse med at Statens Vegvesen for tiden legger om E6 til den nye strekningen Svenningdal-Lien, rett sør for kommunesenteret Trofors (Se Figur 3). Kommunen får i 2024 tilgang til et 18 måls areal regulert til næring på Laksvollen, der besøkssenteret er tenkt som en av hovedattraksjonene. På Laksvollen vil senteret etableres sammen med bl.a. Informasjonspunkt for Børgefjell nasjonalpark, Informasjonspunkt for Lomsdal–Visten nasjonalpark og utstilling av verdens største samling av norskprodusert fiskeutstyr (4000 objekter). Ved Laksvollen etableres også spisested, overnatting, kiosk, drivstoffutsal (fossilt og elektrisk), turistinformasjon, kontorlokaler,

møterom, mm. Kommunen vil også etablere kraftfulle stopp-effekter i form av en visuelt godt synlig skulptur av en atlantisk laks, natursti, vedfyrt badstue ved badeplass, og andre stoppeffekter som vil gjøre området til «det foretrukne stoppestedet» langs E6.

Fra 2022-2025 vil Besøkssenteret opereres gjennom «Grane Bygdetun» og vil ha hovedsete i «Husflidshytta» sentralt på tunet. Utstillinger vil utvikles og fremstilles tilknyttet kommunehus, togstasjon og nasjonalparkforvalterens kontor. Vi vil i søknaden vise både til den nåværende lokasjonen i Trofors sentrum, og de framtidige planene for Laksevollen. Tog- og busstasjon ligger innen 1 km radius.

Den framtidige lokasjonen på Laksevollen vil ligge midt i hovedferdselsåren av den nye E6-strekningen Svenningdal-Lien, en viktig del av den nasjonale transportkorridoren mellom nord- og sør-Norge. Trofors er et naturlig knutepunkt mellom nord, sør, øst og vest i kommunen, og senteret vil lokaliseres svært gunstig i nær tilknytning til følgende infrastruktur:

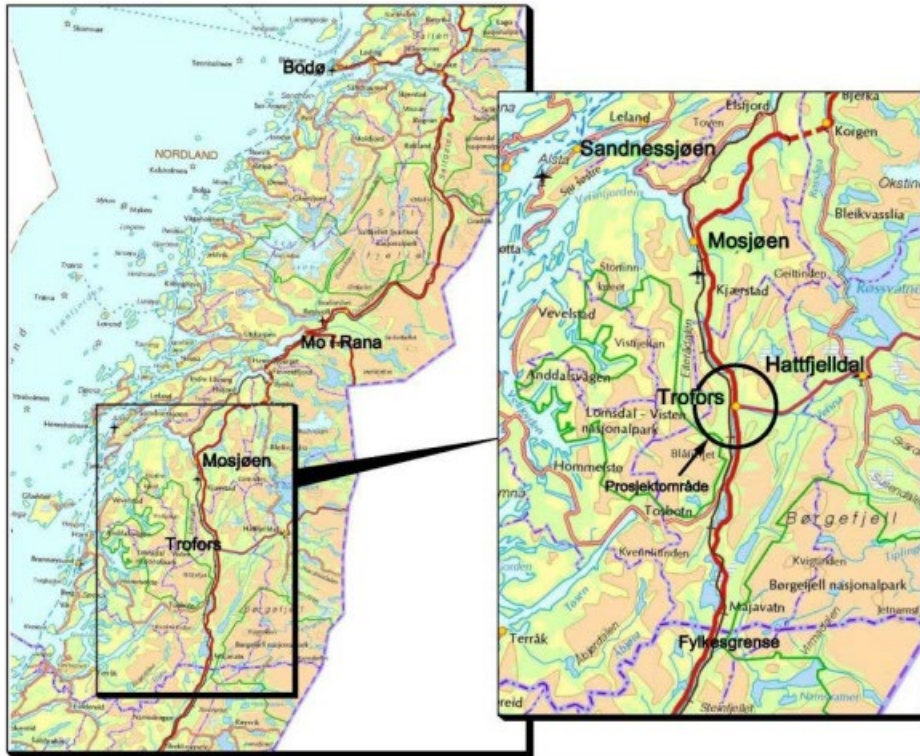
- 1,4 km sør for tog- og busstasjon på Trofors, hvor det planlegges tilknytning til eksisterende offentlig infrastruktur når dette etableres
- Stopp for Nordlandsbanen mellom Trondheim og Bodø
- Riksveg 73 mot Sverige gjennom Hattfjelldal kommune
- Nær tilknytning til fylkesvei 76 til Brønnøysund og Kystriksveien

Senteret blir slikt sett et gunstig informasjonspunkt for regionen, og kan være informasjonsformidler for det mangfold av natur som finnes på indre Helgeland.

Senterets første fysiske lokasjon vil være på Trofors. Mellom 2023-2025 vil hovedsetet være på Grane Bygdetun i den såkalte «Husflidshytta» (se Figur 2). Hytta er på ca. 90m² med universell utforming på både inngang og toalett. Utstillinger vil spres i hovedsak på tre lokasjoner på Trofors. Låven på Bygdetunet, Togstasjonen og Kommunehuset. Disse tre stedene har ulike kvaliteter og muligheter for engasjement og utstillingstyper, og vil nå svært mange ulike målgrupper. Denne løsningen vil sikre en naturlig overgang til et nytt senter, og muligheten til å formidle de samme tilbudene i skogsområdene. Infrastrukturforholdene er de samme, med unntak av at det er Riksveg 73 som i dag går gjennom Trofors.

Figur 2: Husflidshytta på Grane Bygdetun - hovedinngang til besøkssenteret 2022-2025

Figur 3: Strekningen E6 Svenningelv - Lien ligger i Grane kommune, Nordland, ca. 5 mil fra Trøndelag grense og ca. 4 mil sør for Mosjøen. Illustrasjon: Statens Vegvesen

4.2 Beskriv senterets lokalisering opp mot det som regnes som naturlig inngang til naturområder/tilgang til arter det skal informeres om.

Grane er nasjonalparkkommune, og er hjem til parkene Lomsdal-Visten (Njaarken varjelimmiedajve¹) og Børgefjell. Det vil være gang- og sykkelavstand til en av innfallsportene i Lomsdal-Visten fra senterets nåværende og framtidige lokalisering. Området er sentralt i det foreslåtte skogvernet på Helgeland, og senterets nære plassering til et mangfold av viktige arter gjør det aktuelt og spennende.

Fra utfarten på Laksevollen er man omringet av skoglandskap med alt fra høgbonitet granskog til lavbonitet furuskog. Man vil finne utsikt over elvegjelet og naturreservatet langs Stavasselva, hvor man også finner et høyt innslag av biologisk gamle trær som gran og bærlyngfuruskog. I nærområdet vokser den sterkt truede arten Aursundløvetann. Dette er en nasjonal svært sjelden art, bare kjent fra en håndfull lokaliteter i Norge.

På ferdselsstiene som beskrives i neste spørsmål kommer vandreren tett på naturen. Området har flere rødlistede arter som sukkernål, svartsonekjuke, gubbeskjegg og huldrelav. Det er også registrert et område med rik barskog av typen høgstaudegranskog. I Stavasselva naturreservat, som vil tilknyttes eksisterende stier, kan man bl.a. finne artene Vitfotlav, Hvithodenål, Svartsonekjuke og Tyrikjuke. Det nye foreslått vernede området Dempa knyttes til eksisterende naturreservat med sti².

¹ Sørsamisk navn på nasjonalparken

² som for øvrig er foreslått å bli innlemmet i Lomsdal-Visten nasjonalpark av Miljødirektoratet i det nye forslaget for utvidet skogvern i Nordland.

På Trofors møtes to store dalfører formet av isen. Dalførene har jevne sider med avrundede

fjelltopper bak. I overgangen mellom dal og fjell blir vegetasjonen gradvis skinnere, mens i dalbunnen finnes mektige breelvavsetninger, og også marin leire. Markante lokale terrengformer og frodig vegetasjon danner mange og varierte landskapsrom. Svenningelva og Vefsna er sentrale samlende landskapselement med stor vannføring hele året.

Figur 4: Auster-Vefsna og Svenningelva møtes på Trofors. Mjølkelva, som kommer fra breene i Børgefjell farger elva

med breslam.

Deler av Svenningelva, som senteret ligger ved, utgjør en stor andel av Vefsna-vassdragets leveområde for årsyngel og ungfisk³. Området har dermed en viktig funksjon for hele Vefsnavassdraget. Det foreligger planer om en kombinert kultur- og natursti fra senteret og mot Trofors sentrum, og denne vil også informere om områdets egenart.

Innfallsportene til Børgefjell Nasjonalpark skal formidles gjennom besøkssenteret, selv om de er lengre unna. Det skal også de tre naturreservatene i Fiplingdalen, hvor det er etablert et fuglekikkertårn.

Det foreligger også planer om å ha informasjon i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker, nettopp om de nasjonalparker og naturreservat som kan oppleves i Fiplingdalen, og langs Villmarksvegen. Informasjonen er tenkt plassert ved Fiplingdal Landhandel.

4.3 Beskriv besøkendes tilgang til andre attraksjoner med utgangspunkt i senteret, for eksempel; Natur- og kulturstier med utgangspunkt i senteret, Rasteplasser, og bærekraftige turer i randområdet / verneområdet:

Bærekraftige turer, natur- og kulturstier i randområder/ verneområder.

- **Gamle Stavassvei** tar vandreren inn i skogområder som er foreslått vernet av Miljødirektoratet. Det er svært tilgjengelig også for de som ikke vil vandre, eller som ikke er så mobile, da man også kan kjøre eller sykle opp til Stavassgården fra senterets tenkte beliggenhet. Dette letter tilgangen både til Stavassdalen naturreservat/Dempa og det foreslåtte verna skogsområdet vest for Stavassgården.
- Man kan gå på en tydelig sti gjennom et skogkledt landskap til **Stavassdalen**, eller man kan sykle eller kjøre fra senteret opp til Stavassgården.
- **Den gamle ferdselsveien** går gjennom et variert skoglandskap med alt fra høybonitet granskog til lavbonitet furuskog. Stien er mye brukt av lokalbefolkningen, og er tydelig og godt opparbeidet.
- Senteret vil bli plassert i meget nær **gangavstand til Svenningelva**, som sammen med Auster-Vefsna blir til Vefsna 1,4 kilometer lenger nord i et spennende elvemøte på Trofors. Vefsnavassdraget er Nordlands største vassdrag, og er varig verna. Her har senteret en unik

³ «Boniteringer i Vefsnavassdraget oppstrøms Laksforsen, Kanstad-Hansen,Ø. 2013»

mulighet til å synliggjøre den tradisjonelle elvekulturen som har preget kommunen, og særlig i sammenheng med tømmerfløting og laksefiske.

- I forbindelse med utbyggingen av E6 Svenningdal-Lien vil **elvestrekningen** fra senterets lokalisering på Laksevollen og til Trofors bli tilgjengeliggjort og utbedret - her skal man bygge badstue med bål plass på den lokale badeplassen, og man skal sette opp informasjonsskilt langs elva.
- Det er enkelt å enten sykle, gå eller kjøre bil til de ikoniske utsiktspunktene **“Bjørns plass”** og **“Stavassdalen”**. Her får man en unik utsikt over skog og mot høye fjell - og ikke minst Stavasselva naturreservat med sin forslåtte verna skog. Mens man fra Bjørns plass skuer mot elvemøtet på Trofors og helt inn i Børgefjell, er det Stavassdalen som dominerer på motsatt utsiktspunkt. De to er plassert 200 meter fra hverandre, på hver sin side av Langvassåsen. På vei opp til utsiktspunktene finnes **to barnevennlige, merka turstier til Gåstjønnå - “Trollstien” og Langvatnet**. Sistnevnte er lokalbefolkningens foretrukne badested om sommeren. Man kan enkelt sette fra seg bilen på senteret og sykle til disse to vannene.
- En lengre rundtur fra senteret og inn i det foreslåtte verna området **Dempa i Stavassdalen** vil enkelt kunne realiseres ved å sette opp en hengebro over Stavasselva der det også før gikk en bro over. Dette gir mulighet for å vandre i variert natur, deriblant verna skog, i ca 3 timer. Man kan også utvide denne rundturen med å vandre fra Stavassgården til det foreslåtte verna området vestover. Man kan også kjøre til Stavassgården og starte rundturen(e) fra der, eller parkere på utsiktspunktene ved Bjørns plass for deretter å gå til fots inn i verneområdene.
- Senterets første beliggenhet vil være på **Grane Bygdetun**, som også vil være i gå- og sykkelavstand fra den framtidige beliggenheten. Helgeland museum drifter Grane bygdetun, som eies av Grane kommune. Bygdetunet består av eldre, bevarte bygninger fra hele regionen. Her får man et verdifullt innblikk i lokal, regional og nasjonal bygningshistorie. Helgeland museum tilbyr gratis omvisning for skoleklasser. Her er det også lokalisert et **elvesportsenter** hvor det arrangeres raftingturer på både Auster-Vefsna og Svenningelva. Det raftes blant annet gjennom det foreslåtte verna skogområdet Kappfjellmo som ligger langs Auster-Vefsna. Her finnes de truede naturtypene kalkgranskog og boreal regnskog, og det er registrert 9 rødlistearter i området, blant annet huldrelav og fossenever som er norske ansvarsarter.
- Man kan også sykle eller gå fra senteret til starten på **tursystemet Dempa turområde**, like ved Trofors sentrum. Turstiene er godt merka, og det finnes informasjonsskilt om dyregraver og andre kulturminner lett tilgjengelig. Man kan velge kortere eller lengre gåturer i tursystemet, og ved Kråtjønnå finnes også en gapahuk med bål plass for vandrere. Fra Storholten (159 moh) får man en fantastisk utsikt over elva Auster-Vefsna og et vakkert skoglandskap både østover og sørover.
- Ved Simskaret er det utviklet en ny **hovedinnfallsport til Børgefjell nasjonalpark**. Her er det laget en løype på ca. 7 km med tydelig sti og hengebruer over vassdragene i området. Her finnes reindrif, en tidligere slakteplass og et samlegjerde for rein i Simskaret. Parkeringsplassen er utvidet i sammenheng med utviklingsprosjektet bl.a. for å ta hensyn til reindrifens plassbehov ved slakting. Stien “snur” like i nærheten av Simskarhytta som er kraftig oppgradert av Statskog i som en del av dette felles prosjektet. Simskarhytta har et dagsturrom som står åpent, og et lukket rom med overnattingsmuligheter som må leies. Rasteplassen ved parkeringen er tilrettelagt med en kort sti, infoplakater i tråd med merkevaren Norges Nasjonalparker, samt at det settes opp et nytt utedo og en gapahuk i skrivende stund.

Figur 5: Ei rolig bakevje i Svenningelva er en sentrumsnær og populær badeplass.

Figur 7: Fra Laksevollen er det fint å sykle inn til Stavassdalen, noe som ofte gjøres av skoleklasser fra Trofors.

Figur 6: På Grane bygdetun kan man få innblikk i tidligere tiders tilvirking av material. Sagstilling for håndsaging av plank, og tilvirking av plank med øks.

- På Gamle Stavassveg er det etablert en **gapahuk**, hvor det er naturlig med informasjon om arter og naturområdets særegenhet. Rett ved gapahuken er det spor etter skjerpning i forbindelse med Norges nest største sølvgruve, Svenningdal Gruber, som var i drift på slutten av 1800-tallet. Det er i tillegg rett ved det spektakulære utkikkspunktet på kanten av elvegjelet ned mot Stavasselva.
- «**Bjørns Plass**» er en ikonisk rasteplass og utsiktspunkt på Stavassvegen, og den har fantastisk utsikt østover mot Svenningdalen samt mot kommunesenteret Trofors. Den er universelt utformet.
- Et utkikkspunkt og rasteplass er etablert **langs bilvegen mot Stavassdalen** og innfallsporten til Lomsdal-Visten nasjonalpark. Her er flott utsikt bl.a. mot det høyeste fjellet i nasjonalparken, nemlig Store Blåfjellet. På rasteplassen er det bord, benker og bålpanne.
- På Langvatnet, like ved bilvegen til Stavassdalen, er det en **gapahuk** som er satt opp av Grane jeger og fiskeforening.

5. Målgrupper og besøk

Punkt 3.2.4 Besøkstall og målgrupper i veilederen beskriver hvilke målgrupper miljøforvaltningen ønsker senterene skal rette seg mot. Målgruppene er reisende (norske og utenlandske), lokale besøkende (barnefamilier og næringsliv) og skoleelever.

Her skal dere gjøre rede for hvem som er senterets definerte målgrupper og hvordan senteret kan bidra til å nå målgruppene som miljøforvaltningen ønsker å prioritere. Gjør også rede for besøkstall eller forventet besøk etter en nyetablering.

5.1 Beskriv senterets målgrupper og besøkstall for inneværende år (senteret kan velge å fokusere særlig på en eller noen få målgrupper).

Senteret vil ha tiltak og aktiviteter som passer samtlige av målgruppene definert i veilederen. Likevel er det noen målgrupper senteret vil ha større fokus på enn andre:

Figur 8: Utsiktspunkt langs den gamle Stavvassvegen ned i elvegjelet med Stavvasselva, og med naturreservat på en andre sida av elva.

1. **Barn og unge** anses som er svært viktig målgruppe for besøksenteret. Det er spesielt viktig at denne målgruppen for framtiden får økt forståelse for forvaltning av skogens verdier og viktigheten av og fordelene med vern. Med rette formidlingsgrep er skogen også et svært engasjerende tema med store muligheter. Det vil innledes tett samarbeid med barnehager lokalt og ellers i regionen, samt skoler og skoleelever, inkludert Grane Barne- og Ungdomsskole (163 elever Unge vil i tillegg engasjeres via folkehøyskoler og leirskoler i området.
2. **Norske og utenlandske reisende:** Bil-, buss-, tog- og aktivitetsturister er svært viktige målgrupper, og danner en stor del av besøksgrunnlaget spesielt i høysesongen på sommeren. Det passerer i gjennomsnitt 2100 kjøretøy per dag gjennom året på E6, og det å skape en sterk og givende stoppeffekt blir svært viktig.
3. **Øvrig lokalbefolkning:** Områdene som er besøksenterets hovedattraksjoner fungerer i dag som grunnmuren i lokalbefolkningens friluftsliv. Det er svært viktig at også de lokale opplever at senteret og dets opplevelser bidrar til styrket tilknytning til området, og økt steds kvalitet.

5.2 Beskriv hvordan senteret ønsker å bidra til å nå ønskede målgrupper.

Barn og Unge:

I første fase vil man etablere en natursti på Grane Bygdetun, et område som i dag brukes mye av skoler og barnehager. Raftingselskap og samarbeidspartner RiverNorth ligger like

ved, og har allerede etablert en digital natur- og kultursti på appen Fotspor. Der kan man blant annet få informasjon om vern av skog og gammelskog. Dette er noe man ønsker å videreutvikle. RiverNorth hadde i 2021 nesten 100 barnefamilier med barn i alderen 6-14 år på familierafting i Auster-Vefsna og Svenningelva, og er slikt sett allerede i posisjon til å formidle skogvern til en definert viktig målgruppe.

Arrangementer skal tilpasset aldersgruppen, der skogfag “bakes inn” i lek - og konkurransepregede aktiviteter. Her vil det samarbeides tett med bl.a. Helgeland Friluftsråd, Vefsna Regionalpark, Helgeland Museum og andre som tilbyr aktiviteter som fremmer kunnskap om natur, kultur og miljø, og som bruker naturen som aktivitetsarena.

I tråd med prinsippene «bærekraftige lokalsamfunn», vil senteret utvikle et utdanningsprogram for natur- og kulturguider med særlig vekt på lokal og regional ungdom, både for å kunne sikre kompetanse lokalt, men også for å vekke interesse blant ungdommen og sikre stolthet over lokale natur- og kulturverdier. Dette sørger for lokal forankring av senteret, og er også sentralt for bolyst og naturvern.

Figur 9: Grane barne og ungdomsskole er flittige brukere av Grane Bygdetun

Andre aktiviteter:

- Skoler: Det planlegges å ta i bruk Skogkurs sitt undervisningsprogram “Lære med skogen”, som er et pedagogisk hjelpemiddel på skolens premisser. «Lære med skogen» tilbyr undervisningsopplegg innen ulike fag, med skog og skogbruk som tema.
- Formidling på sosiale medier: Senteret skal nå målgruppen der de er – og vil derfor ha engasjerende innhold på de **plattformene** som barn og unge er til stede på, slik som Snapchat og TikTok, i tillegg til Instagram og Facebook.
- Fortsette å bruke, samt videreutvikle, den gamle Stavvassvegen og Stavvassgården som undervisningsarena.

- Samarbeid med det aktive skogbruket for å vise fram dagens skogbruk, der hogstmaskinene står for det meste av avvirkningen.

Norske og utenlandske reisende:

Målgruppen er stor og variert, og vil i sommersesongen inkludere den økende turistmengden som kjører og reiser mellom nord og sør i landet. Det nye næringsområdet på Laksevollen vil skreddersys for å gi reisende gode opplevelser, med stoppeffekter det er verdt å ta en pause ved eller overnatte for. Det vil være gode parkeringsmuligheter, gunstige utleieordninger av sykkel og andre transportmidler, samt godt tilrettelagt informasjon om turområder ut fra målgruppens interesser og språk. Som det kommer frem fra støttebrevet vil det også samarbeides tett med turistorganisasjonen Visit Helgeland, som også kan bistå med markedsføring og øvrig formidling i sine etablerte kanaler.

Lokalbefolkning:

Lokalbefolkningen vil nås ved at deres tradisjonelle turområder blir bedre tilrettelagt og får høyere kvalitet. Det vil bli enklere å oppdage nye områder, og lære om skogen som ett av fundamentene i Grane og omegns stedsutvikling. Det skal samarbeides tett med friluftsråd og andre frivillige organisasjoner som har lokale medlemmer for å engasjere befolkningen.

Figur 10: Når "skogklassen" ved studiested Marka er på Stavvassgården får de prøve vedkjøring på gammelmåten.

Helgeland museum har i tillegg innarbeidet "kulturvandring" gjennom mange år, som sammen med besøkssenteret kommer til å bli videreført. Basert på målgruppens interesser vil det skreddersys arrangementer, i tillegg til at barnefamilier får egne tilpassede opplegg.

At besøkssenteret de første årene legges til Trofors sentrum og trafikkerte lokasjoner som bygdetunet, togstasjonen og kommunehuset vil skape

synlighet og engasjement blant lokalbefolkning.

5.3 Beskriv senterets besøksgrunnlag (antall innbyggere i nær tilknytning til senteret, turistbesøk i regionen o.l.).

Når det gjelder turistbesøk i regionen er indre Helgeland i rivende utvikling. Det passerer i gjennomsnitt 2100 kjøretøy per dag i gjennomsnitt hele året. Ifølge SSB hadde Grane og Hattfjelldal til sammen 7164 gjestedøgn i juni, juli og august 2022, og det var hele 85 003 gjestedøgn i Vefsn, Grane og Hattfjelldal til sammen i samme periode. Raftingselskapet RiverNorth hadde 2200 gjester på elva i 2021, og 1050 gjester i 2022.

Besøkssenteret vil, både i første og etterfølgende lokasjon, ligge i den mest sentrale trafikkleia, og kan som sagt også enkelt nås ved hjelp av tog og buss.

Grane kommune har 1441 innbyggere, og det ligger et stort utviklingspotensial med hensyn til besøksgrunnlag til senteret. Stavassgården og Grane bygdetun blir hvert år flittig besøkt av både lokale og regionale skoleklasser, og et besøkssenter har også den fordel at det kan nås til fots fra tog- og busstasjonen.

5.4 Beskriv åpningstid per i dag og hvordan kravet om åpningstid (minst 1 000 timer fordelt over minst 150 dager) skal nås ved en eventuell autorisasjon.

Senterets hovedsesong vil være fra juni til september, og i denne perioden vil senteret ha en daglig bemannet åpningstid fra kl. 9-17. Utenom sesong vil utstillinger og faste formidlingseffekter langs turstier og rasteplasser være åpne for besøk i samme tidsrom, samt at man kan bestille guidede turer for grupper gjennom hele året.

6. Analyse av risiko og muligheter

Besøkssentrenes omgivelser og rammevilkår endrer seg over tid. I autorisasjonsperioden kan det oppstå muligheter, eller forhold som representerer en risiko.

Her skal dere utrede mulighetene og risikoen som kan påvirke driften i autorisasjonsperioden.

6.1 Beskriv senterets nåtilstand med hensyn tilgjengelighet, utstilling og utendørstilbud slik som stier o.l.:

Fra 2023-2025 vil besøkssenteret opereres gjennom «Grane Bygdetun», tilknyttet kommunehus, togstasjon og nasjonalparkforvalterens kontor. Vi vil i søknaden vise både til den nåværende lokasjonen i Trofors sentrum, og de framtidige planene for Laksevollen. Siden lokasjonene ligger nært hverandre vil det bare skilles der det er utpreget nødvendig.

Gjennom disse lokalene vil overnevnte områder, verdier, stier og utsiktspunkter formidles og videreutvikles, slik at overgangen til nytt besøkssenter i 2025 vil bli så enkel som mulig.

Etableringen i sentrum av Trofors leder også til ytterligere utvikling lokalt. Det skal utvikles en skogsti på bygdetunet på Trofors, et område som er lett tilgjengelig, og brukes flittig av lokalbefolkning, skole og barnehage i Grane. Bygdetunet har fått økt besøk av turister etter at firmaet RiverNorth har kjøpt og utviklet området som grenser opp til bygdetunet. Her er overnatting og ulike aktiviteter, deriblant rafting som er RiverNorth sitt hovedprodukt.

Det er også planer om å utvikle gamle Stavvassveg med infoskilt. Her er det tildelt NOK 200,000 i midler for utarbeidelse og ferdigstilling.

6.2 Beskriv muligheter for senteret i autorisasjonsperioden med hensyn til

- endring i kollektivtilbud/flyruter.
- nyetableringer av bedrifter som har betydninger for senteret
- veiomlegging

Søknaden kommer som et resultat av at oppgraderingen av E6 legges i en ny trasé, noe som igjen åpner et helt nytt mulighetsrom for utvikling. Transportmønstrene i området vil endres radikalt, og Trofors blir mer sentralt. Som følge av omleggingen må kommune og eksisterende næringsliv tenke innovativt og klokt for å samle aktivitet og skape et enda sterkere kunde- og besøksgrunnlag.

Den 31.10.2024 mottar kommunen et ferdig oppfylt areal på 18 dekar, regulert til næringsformål. Dette representerer den desidert største muligheten for et nytt senter, som skal realiseres som en del av en større næringsutvikling på området. Det skal være en naturlig stoppeeffekt, med gjennomtenkt og bærekraftig arkitektur.

Den aller største muligheten for besøkssenteret er den kommende næringsarealet på 18 mål (se Figur 9). Omleggingen av E6 fører til at offentlig og private aktører langs den eksisterende ruten må tenke nytt. Tanken er at et nytt besøkssenter vil være hjertet av området, og at øvrig aktivitet bygges for å oppnå størst mulig synergieffekt.

Det er planlagt turistinformasjon i området, som i seg selv vil være en stoppeeffekt. I tillegg er

Figur 11: Illustrasjon av det kommende området for lokalisering av Besøkssenter

det flere lokale mat- og servicebedrifter som har meldt interesse for å etablere seg i området. Dette vil gjøre området til et informasjonsknutepunkt for veifarende, og senteret vil fungere som kunnskapsformidler til norske og utenlandske, samt regionale turister.

6.3 Beskriv risiko for senteret i autorisasjonsperioden

Endring av kollektivtilbud/flyruter: Det er ikke forventet endringer i kollektivruter, ut over at det vil etableres stopp i forbindelse med nytt besøkssenter når det er klart. Det bygges ny storflyplass i Rana som anses som et positivt tillegg.

Nedlegging av lokale tilbud og bedrifter og Vegomlegging: Vegomleggingen vil være utløsende for å få et samlet besøkssenter. Vi starter opp med eksisterende arenaer umiddelbart, men trafikken til senteret vil øke når ny lokalisering er ferdigstilt. I mellomtiden er det viktig å utvikle aktiviteter, utstillinger og opplegg rettet mot målgruppene. Trofors, der

senteret vil starte sin aktivitet, vil etter omleggingen bli enda mer sentralt, og det å skape ytterligere aktivitet på Trofors blir derfor svært viktig.

Omlegging til ny trasè fører naturligvis til endret kundegrunnlag for næringsliv som bygger på reisende langs E6, men senteret og utviklingen av næringsområdet planlegges for å skape mer aktivitet langs det nye, mer sentrale området. Etableringen av besøksenteret er en framtidsrettet beslutning som skal være en katalysator for næringslivet som blir påvirket av omleggingen. Det kan utvikle seg på nytt næringsområde der det er aktuelt, men også bygge på senterets attraksjonsverdi.

Etableringen av et besøksenter for skog vil videre ha positiv effekt på reiselivet i kommunen ved at det skapes en ny stoppeeffekt. Det vil bli et naturlig punkt å formidle hva kommunen og hele regionen har å by på, i samhandling med andre besøksentre, Helgeland Museum, VisitHelgeland og lokale reiselivsaktører.

Det er likevel risiko knyttet til den forespeilede tidslinjen i senterets etablering på Laksevollen, siden den er tett knyttet til et større infrastrukturprosjekt. Forsinkelser eller raskere ferdigstilling av arbeidet med ny E6 er utenfor vår kontroll, men vår strategi med oppbygning av det ytre tilbudet og bruk av eksisterende lokaler vil redusere effekten av en eventuell forsinkelse.

Pandemi (jf. COVID-19 som har medført stengte grenser/ingen utenlandske besøkende og stengte sentre deler av året): Vi har nå vært gjennom en pandemi og lært mye om hvordan naturen kan brukes som arena for ulike opplegg. Vår lokalisering, samt dagens arenaer spiller mye på bruk av naturen, og vi anser derfor ikke nye eventuelle utbrudd som hindrende for aktivitet som utspiller seg i større naturområder.

7. Informasjonsansvar

Med autorisasjonen følger et ansvar for å informere om norsk natur. Dere skal informere om de andre autoriserte besøksentrene i Norge, norske verneområder, naturmangfoldet og den norske verdensarven. Sentrene autoriseres med ulike formål: noen skal informere om en eller flere nasjonalparker, andre om for eksempel en enkeltart eller artsgruppe. **Sentrenes informasjonsansvar er beskrevet i veilederen.**

Her skal dere vise hvordan dere planlegger å ivareta informasjonsansvaret i autorisasjonsperioden.

7.1 Beskriv hvordan senteret vil oppfylle informasjonsansvaret som følger med autorisasjonen.

Informasjonsansvaret vil oppfylles i samtlige aktiviteter som utføres av senteret. Grane kommune er en kommune med store, urørte naturområder, og ved å sette opp informasjonsskilt langs ulike naturløyper, slik som langs Svenningelva og oppover gamle Stavassvei, vil vi inspirere de besøkende til å ta bena fatt bokstavelig talt inn i skogen. Ved å ha sykkelutleie kan man også la bilen stå og sykle både til kommunesentrumet, men også på grusveien som går opp til Stavassdalen, og opp til de nærliggende vannene Langvatnet

og Gåstjønna. Her er det allerede tilrettelagt med gapahuk og bålplasser, samt merke rundløyper i skogs natur.

Med Grane kommunes rike historie tilknyttet skogsdrift som hovednæring, er det også viktig å formidle hvilken rolle bærekraftig skogbruk vil få i det grønne skiftet, og ikke minst vise hvor viktig skogen er i klimasammenheng.

Andre tiltak inkluderer:

- Trykt materiell om de vernede områdene og tilhørende arter vil være på flere språk, inkludert samisk, engelsk, norsk og tysk, samt formidles på innovative og engasjerende måter.
- Digitale og fysiske flater i senteret vil vise områdets naturmangfold, klima, og påvirkning tilknyttet klimaendringer. Samarbeid med naturhistorisk avdeling i Rana, som har store samlinger som representerer regionens mangfold, er viktig i denne sammenhengen.
- Egne natur- og kulturstier utendørs vil ivaretas og videreutvikles, og slik sett være en pedagogisk-praktisk tilnærming til informasjonskravet. Dette vil særlig være nyttig i sammenheng med skole- og barnehagebesøk.
- Senteret vil også være aktiv på sosiale medier, med egen instagram og facebook side hvor man deler informasjon og vekker nysgjerrighet omkring natur og senter.
- Videreutvikling av Grane kommunes satsningsområde bærekraftig turisme, ved å stimulere interessen for naturvern og fokusere på skånsom bruk av verneområdene. I dette ligger også en intensjon om å videreutvikle den allerede eksisterende formidlingen av kultur i forbindelse med verneområdene sammen med bl.a. den frivillige organisasjonen Stavassdalens venner.

7.2 Beskriv hvordan senteret, som en sentral og integrert del av virksomheten i hele sin åpningstid, vil informere om de andre naturinformasjonssentrene i Norge, norske verneområder, den norske verdensarven, naturmangfold, relevante internasjonale konvensjoner:

Flere aktiviteter og faste informasjonspunkter vil kunne bidra til overnevnte tema, deriblant:

- Den nære tilknytningen og samarbeidet med to nasjonalparker i området med lang erfaring i formidling av naturverdier.
- Samarbeid og koordinerte aktiviteter med Helgeland Museum
- Viktigheten av naturmangfold vil uttrykkes i faste utstillinger og som fast inventar på utstillinger.
- Det er tenkt å utvikle et digitalt utstilt kart som kan trykkes på for å få frem informasjon om både sentere, verneområder i Norge, verdensarvområder m.m.
- Arrangementer og tiltak som knytter skogens verdi opp mot relevante hendelser, f.eks. verdens skogdag, samisk nasjonaldag, internasjonal dag for biologisk mangfold, og global day of climate action.

7.3 Beskriv hvordan senteret vil implementere merkevaren Norges nasjonalparker (dersom relevant).

I reguleringsplanen for Laksvollen er det bl.a. lagt inn reguleringsbestemmelser som skal sikre at «Bygninger, installasjoner og ubebygget del av tomta skal ha en helhetlig arkitektonisk utforming som gjenspeiler at Grane er en nasjonalparkkommune og en skogbrukskommune». Som en del av utviklingen av Laksvollen har bl.a. Merkevaregruppen til Norges nasjonalparker vært på befaring sammen med kommunen for å se på muligheter.

Vi vil også være i tett dialog og samarbeid med nasjonalparkforvalterne for Børgefjell og Lomsdal-Visten nasjonalparker. Det at vi har to nasjonalparker i kommunen gir oss et unikt formidlingspotensial, og vi stiller oss bak mottoet som Norges nasjonalparker selv bruker, nemlig “gode å besøke, gode å bo i”. Ved at senteret blir plassert der hvor verneverdiene er blir det enkelt for målgruppene som Norske nasjonalparker har utpekt å ta i bruk naturen. De tenkte natur- og kulturstiene med utgangspunkt i senteret vil passe både for de som er vant til å ferdes i natur, men også for de som i utgangspunktet har ferdes lite ute.

Vi er enige i at godt vern går hånd i hånd med gode naturopplevelser for både små og store, og derfor har vi også målrettede opplegg mot skoleklasser. Vi vil oppfordre til vern gjennom bruk på alle arenaer i tråd med merkevaren Norges nasjonalparker.

8. Informasjonstilbud

Et besøkssenter skal gjennom utstillinger og formidlingsvirksomhet gi besøkende innsikt og kunnskap om natur og naturmangfold, og skape oppmerksomhet og engasjement.

Her skal dere vise hvordan senterets informasjonsvirksomhet skal drives i autorisasjonsperioden.

8.1 Beskriv hvordan senterets informasjonsvirksomhet (utstilling, formidling og aktiviteter) bygger på

Både nåværende og framtidig senter vil lokaliseres i sykkel- og gåavstand til inngangsporten til et område fullt av verneverdier. Det vil derfor være naturlig å bruke nettopp naturen selv til å formidle kunnskap om natur- og kulturhistoriske verdier, både gjennom aktuelle og varierte utstillinger inne og ute, rundturer og løyper som kan gås eller sykles på eget initiativ, og ved guidede turer fra kvalifisert personell på flere språk.

Å være i randsonen mellom verna skog og verna vassdrag gir en unik innfallsport til formidling av vern av natur i et bredere perspektiv der man synliggjør at økosystemer henger sammen - og hvor sårbare de er for menneskeskapte endringer og inngrep.

Ved at senteret skal samlokaliseres med både turistinformasjon og lokalt næringsliv vil de opplevelsesmessige verdiene naturen tilbyr også stå i sentrum. Her har vi et unikt ståsted i regionen siden vi allerede har en variert og bærekraftig bruk av naturen på plass. Det tradisjonelle laksefisket har f.eks. gjenoppstått i vassdraget og vil bli utviklet i tråd med gjeldende verneverdier i regi av VEFI og fylkesmannen i Nordland. En spennende og bærekraftig bruk av vassdragene i regi av RiverNorth rafting er utviklet med base på Trofors.

Helgeland museum vil være en bidragsyter og partner til senteret, slik at de kulturhistoriske verdiene vil bli ivarettatt med søkelys på kvalitet og videreutvikling av de allerede

eksisterende pedagogiske oppleggene omkring skog og skogvern som har blitt gjennomført på Grane bygdetun.

8.2 Beskriv hvordan senteret sikrer at senterets informasjonsvirksomhet er

Ved å spille på samarbeidspartnere som Helgeland Museum og nasjonalparkforvaltere for Børgefjell og Lomsdal- Visten, samt andre aktuelle lokale, regionale og nasjonale aktører vil senteret være et oppdatert, objektivt og faglig fyrtårn for regionen med hensyn til natur- og skogvern, sammen med en generell natur- og kulturformidling.

Det vil også være nedfelt i senterets formål at informasjon skal formidles på en faglig nøytral måte med høy kvalitet.

8.3 Beskriv hvordan senteret sikrer høy kvalitet på utstillinger, tilrettelegging og formidling.

Det vil ansettes en høyt kvalifisert daglig leder med ekspertise på feltet og som er sterk på formidling. Samarbeidet med lokalt næringsliv og institusjoner, som vi viser til i støttebrev og intensjonsdokumenter, er også viktige for å sikre kvalitet.

Spesielt vil tilknytningen til Helgeland Museum bli viktig i dette arbeidet. De har lang erfaring med å lage utstillinger, og det vil være naturlig at Naturhistorisk avdeling i Rana blir involvert når det skal lages utstillinger som beskriver naturverdiene i regionen. I tillegg til personale med naturhistorisk kompetanse har de store samlinger med insekter, sommerfugler og dyr som kan brukes i utstillinger på et skogsenter. Avdelingen i Grane blir naturligvis også svært viktig. Nåværende avdelingsleder har lang tids erfaring både som skogsarbeider og skogbruksleder i skogeiersamvirket, og kan bidra med mye når det gjelder formidling av både skoghistorie og dagens skogbruk.

Helgeland Museums avdeling i Grane har også tett kontakt med Norsk Skogmuseum i Elverum. Norsk Skogmuseum lager temporære utstillinger som også kan brukes på et skogsenter i Grane. Større utstillinger som skiftes ut på Norsk Skogmuseum kan også gjenbrukes i Grane. Det er dyrt å lage utstillinger, og det er bærekraftig å gjenbruke.

8.4 Beskriv hvordan senteret sikrer informasjon om friluftsliv, stinett og eventuelle turhytter i nærheten av senteret.

Grane kommune er nasjonalparkkommune, og har vedtatt videre satsning mot bærekraftig reiseliv. Grane næringsutvikling er styremedlem i Vefsnas regionalpark som sammen med Mimir har gjennomført en reisemålsanalyse på oppdrag fra de tre kommunene Grane, Vefsn og Hattfjelldal. Det er nå klart for neste fase, fra ord til handling. I dette ligger et ønske om økt formidling av friluftsliv, stinett og turhytter, og senteret vil samarbeide tett med Helgeland friluftsråd, nasjonalparkforvalterne, Statskog og VisitHelgeland for å synliggjøre de mulighetene som finnes lokalt og regionalt. Dette gjøres ved å oppgradere eksisterende digitale flater, men også ved å skape nye. Det finnes allerede i dag god skilting i nær tilknytning til senteret fremtidige beliggenhet mht. stier og innfallsporter til nasjonalparkene og verneområdene, og dette er noe som skal videreutvikles.

8.5 Beskriv hvor store deler av senteret som er universelt utformet (Innendørs utstilling, bygg, eventuelt utendørs).

Besøkssenterets hovedsete for 2023-2025 ligger på Grane Bygdetun, og er universelt utformet ved både inngangsparti og toalettfasiliteter. Øvrige utstillingslokaler er også utformet for tilgjengelighet, og vil kunne tilpasses ulike typer brukere. Kommunehuset, togstasjonen og Bygdetunet følger retningslinjer for universell utforming.

Figur 12: Stavassgården

Det er også flere av aktivitetene som er tilpasset universelt bruk, deriblant «Bjørns Plass», den ikoniske rasteplassen og utsiktspunktet på Stavassvegen, som har god utsikt østover mot Svenningdalen samt mot kommunesenteret i Trofors. Det er også tilgjengelig kjørevei til Stavassgården. Gården er lett tilgjengelig med en opparbeidet sti på ca. 400 meter fra bilvegen. Det vil lages et tilpasset kart som viser tilgjengeligheten i de ulike attraksjonene.

Besøkssenteret skal også bygges nytt, og lokaliteten på Vollen vil vi gi et formidabelt spillerom med hensyn til universell utforming, Her har man store fordeler ved at man kan tenke nytt, bærekraftig og praktisk fra første stund, både innendørs og utendørs.

8.6 Beskriv hva senteret har av tilgjengelig utendørsinformasjon/skilt om naturverdier og turmuligheter i område

Det er bevilget NOK 200,000 til å utvikle Gamle Stavassveg med infoskilt. Dette er under utarbeidelse på nåværende tidspunkt.

8.7 Beskriv senterets praksis knyttet til betaling for besøkende. Angi eventuelle billettpriser og samlet størrelse på billettinntekter/forventede billettinntekter

Besøkssenteret skal i utgangspunktet være gratis for alle. Særskilte guidede turer og opplegg for grupper vil være en betalt tjeneste. Pris vil komme an på gruppens størrelse og oppleggets varighet.

8.8 Beskriv kompetansen senteret har til rådighet, og hvordan senteret sikrer at det har kvalifisert personell innen naturfag og formidling/naturveiledning

Det vil rekrutteres en daglig leder hvor stillingsbeskrivelsen skal innebære krav om kvalifikasjon innenfor naturfag, formidling og naturveiledning. Det tette samarbeidet med lokale institusjoner som nasjonalparkene, Helgeland Museum, og lokalt reiseliv vil også ivaretas og styrkes.

Det vil samarbeides svært tett med Helgeland Museum og spesielt deres lokale avdeling på Grane med skog og utmark som tema. Avdelingsleder sitter i et nasjonalt og nordisk skognettverk som koordineres av det nasjonale skogmuseet i Elverum. Avdelingsleder sitter også i rådet for det nasjonale skogmuseet.

Avdeling Grane har de siste 10 årene vært med i tre Botnia-Atlantica prosjekt:

- “Kulturspor i gammelskog”, der et av prosjektets mål var å informere for å hindre at kulturminner blir skadet av skogsdrift. Boken “Kulturarv i gammelskog” ble laget bl.a. for å vise hvordan forskjellig kulturminner synes i skogene i dag.
- “Kulturspor i landskapet”, der det ved prosjektets slutt ble laget en “kokebok” for å vise hvordan kulturspor i landskapet kan brukes tverrfaglig i skolen.
- “Vandring i kulturlandskap”, der det ved prosjektets slutt ble laget en bok rettet mot turistforetak. Her er det eksempler på tilrettelegging, og hvilke hensyn man må ta når det tilrettelegges.

Det vil være svært viktig for senteret å knytte seg tett på denne kompetansen, som vil sikre svært høy kvalitet i utstillinger og formidling.

8.9 Beskriv eventuelle planer om brukerundersøkelser, evalueringer e.l. knyttet til senteret i autorisasjonsperioden

Det blir viktig å utvikle et system for tilbakemelding fra brukere for å kunne videreutvikle senteret, spesielt med tanke på utviklingen av nytt senter. Det er planlagt at publikum, lokalt og tilreisende, skal kunne bidra med både tilbakemeldinger og konkrete ideer til hvordan både utstillinger og framtidig senter bør utformes.

Tilbakemeldinger og medvirkning vil foregå både på digitale plattformer og mer tradisjonelt i form av spørreundersøkelser på senteret. Skoler, barnehager og andre samarbeidende partnere vil bli invitert jevnlig til dialogmøter, og vil engasjeres i forbindelse med nytt senter. Møtene blir også viktige for å sikre at besøksopplegg er i tråd med de ulike skoletrinnenenes læreplaner. Det samme gjelder for barnehager.

8.12 Hvordan møter deres senter informasjonskravene for besøkssenter skog?

Skaper dere bevissthet om skogens mange verdier og forståelse for behovet for skogvern og en bærekraftig skogforvaltning?

Besøkssenteret rammes inn under temaet bærekraftig forvaltning og bruk av skog, og alt senteret gjør vil gjennomføres av dette. Vi skal jobbe for å synliggjøre de standarder (PEFC) og Lov om skogbruk som skogbruket skal følge.

“Dagens praktiske forståelse av bærekraftig skogbruk er at hensyn til økonomi, økologi og sosiale interesser skal balanseres. Dette skal inngå i planlegging og gjennomføring, slik at skogeier og samfunn kan få størst mulig verdiskaping der det drives bærekraftig skogbruk.”

Vi har også sterke lokalhistoriske ressurser å bygge på, deriblant flere bokutgivelser under Helgeland Museums forlag Selhornet. Det er bl.a. gitt ut bøker om de 135 føteranleggene i Vefsn, Grane og Hattfjelldal, samt boka “Vefsnavassdraget, skogsarbeiderliv og skogsstuer”. Skogbruket fra “Engelskbruket” i 1867 og fram til i dag er beskrevet med historier fra de tre kommunene Vefsn, Grane og Hattfjelldal, og det er registrert og koordinatfestet 220 skogstueplasser. I forbindelse med disse bokprosjektene er det samlet en stor mengde med litteratur, historier og bilder, som vil være svært verdifullt i formidlingen om tidligere bruk av skogen.

Hvordan informerer dere om skogen som økosystem, om økosystemtjenester knyttet til skog, og om skogvern?

Dette er tema som vil belyses i faste utstillinger, guidede turer i verneområder, og naturstier med informasjonspunkt. Det vil også jobbes tett med Helgeland Museum, spesielt i Rana, som har store samlinger knyttet til artsmangfoldet i regionen.

Hvordan informerer dere om skogens klimabidrag, i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv?

Dette er tema som vil belyses i faste utstillinger og turer, videomateriell i senteret, digitale informasjonspunkter i naturen, og gjennom årlige fokusaktiviteter tilknyttet klima.

Hvordan presenterer dere skogens opplevelsesverdier og stimulerer til friluftsliv?

Skogens opplevelsesverdier formidles gjennom:

- Opparbeiding av kultur- og naturstier i området, samt videreutvikling av de som allerede eksisterer
- Samarbeid med lokale reiselivsaktører
- Samarbeid med frivillige organisasjoner som Brurskanken Turlag, Jeger- og fiskeforeninger, Stavassdalens venner m.m.

Hvordan informerer dere om bærekraftig skogbruk og miljøhensyn i skogbruket?

Grane har en rik historie tilknyttet skogbruk, og vil ha et særskilt fokus på bærekraft og miljøhensyn. Dette vil bl.a. utføres i samarbeid med Allskog/Statskog, og Helgeland museum som har skog som tema og en skogfaglig ansatt.

Er dere lokalisert i tilknytning til et skogvernområde eller annet skogområde som er relevant i formidlingssammenheng?

Ja, det er vi. I umiddelbar nærhet ligger Stavvassdalen naturreservat, Dempa skogområde tenkt som forlengelse av Lomsdal-Visten, og tenkt verneområde nord for Stavassgården.

I Grane kommune er det, i tillegg til de to nasjonalparkene og de vernede områdene, tolv områder som er vernet og ti⁴ som er foreslått vernet i en pågående prosess for mer barskogvern på Helgeland. Det er lokalt også foreslått verneområde i Auster-Vefsna Kappskardmo, Auster-Vefsna naturreservat.

Arrangerer dere aktiviteter og arrangementer innenfor skogrelaterte tema?

Helgeland museum arrangerer jevnlig natur- og kulturturer i nærområdet, foredrag og sammenkomster i samarbeid med nasjonalparkforvaltere, Stavassdalens venner, Oladalens venner (krigshistorie), kommune og lokalt næringsliv.

Markerer dere verdens skogdag 21. Mars?

Ja, det vil bli arrangert i regi av Helgeland museum og GNU med samarbeidspartnere i 2023.

---

⁴ (noen av disse er utvidelse av eksisterende vern)

9. Samarbeid

Miljøforvaltningen ønsker at besøkssentrene skal være godt forankret og samarbeide godt med andre aktører i lokalmiljøet. Sentrene kan også ha mye å tjene på å samarbeide med hverandre, for eksempel gjennom erfaringsutveksling eller utvikling av felles metodikk/produkter.

Her skal dere beskrive hvordan senteret samarbeider med andre i dag og hvordan dere planlegger å samarbeide med andre i autorisasjonsperioden. (Se også avsnitt om samarbeid under punkt 3.2.3 Samarbeid og forvaltningsknutepunkt i veilederen.)

9.1 Beskriv senterets viktigste samarbeidspartnere.

Senteret har flere viktige samarbeidspartnere. Vedlagt søknaden er en oversikt over samtlige intensjons- og støttebrev mottatt fra lokale og regionale aktører. Tabellen under sier noe mer om de ulike samarbeidspartnere, og hvordan de er tenkt involvert.

Navn	Beskrivelse
Grane Kommune	Grane kommune vil være en hovedsamarbeidspartner ved utvikling av besøkssenter for skog. Besøkssenteret er sterkt ønsket og kommunen vil politisk og administrativt støtte, og tilrettelegge for at prosjektet skal bli en suksesshistorie.
Grunneiere:	Statskog er en stor grunneier i kommunen og eier store deler av utmarka, samt en stor andel skog. Det er derfor naturlig å ha et tett samarbeid med Statskog. Selv om de andre grunneierne ofte er svært små, er det også viktig å ha tett samarbeid med dem.
Helgeland Museum	Består av 18 avdelinger i de 18 kommunene på Helgeland, og har hovedkontor i Mosjøen. De ulike avdelingene har forskjellige hovedfagområder.
Avdeling Grane	Avdelingen i Grane har skog og utmark som tema, og er dermed en nøkkelaktør å samarbeide med. Gjennom sin avdelingsleder sitter de i i et Nasjonalt og Nordisk skognettverk, som koordineres av det nasjonale skogmuseet i Elverum. Avdelingsleder sitter også i rådet for det nasjonale skogmuseet.
Naturhistorisk avdeling i Rana	I tillegg til personale med naturhistorisk kompetanse, har avdelingen store samlinger med insekter, sommerfugler og dyr som kan brukes i utstillinger på et Skogsenter.
Reindrift og sør-samiske aktører	Det er stor samisk tilstedeværelse i Grane kommune. 8-10 familier driver med reindrift, også med beiteområde i skogene. Det er svært viktig å jobbe tett med samiske interesser og aktører for å formidle skogens kulturelle og praktiske betydning i samisk kultur og næring.

Helgeland Friluftsråd	En viktig samarbeidspartner i aktiviteter og prosjekter. Vil engasjeres og samarbeides med for å fremme opplevelsene skogen kan gi, og koblingene til engasjerende og bærekraftig friluftsliv.
Nasjonalparkforvaltere i Børgefjell og Lomsdal-Visten nasjonalparker og Nasjonalparksenteret i Saltdal.	Forvalterne vil være svært viktige samarbeidspartnere for besøkscenteret. Det vil søkes å koordinere innsats og ressurser for å oppnå sterkere resultater, utstillinger og formidlinger i samarbeid. Grane kommune er også medstiftere av Nasjonalparksenteret i Saltdal, som også er en naturlig samarbeidsaktør.
Visit Helgeland og aktuelle reiselivsaktører lokalt, regionalt	Visit Helgeland er en viktig medlemsarena og formidler av reiselivet og muligheter i Helgelandsregionen. Besøkscenter skog vil kunne få mye hjelp fra denne organisasjonen. Det skal også samarbeides tett med andre reiselivsaktører. Besøkscenteret er tenkt som en kunnskapsleverandør til lokalt reiseliv for å kunne formidle skogens verdier i sitt daglige virke.
Vefsna Regionalpark, bedriftsnettverk Opplev Helgeland og andre lokale/regionale reiselivsaktører	Grane kommune er medeiere i Vefsna Regionalpark sammen med kommunen Vefsn og Hattfjelldal. Regionalparken er et definert landskapsområde med felles natur- og kulturverdier. Kommunene har gjennom parken et langsiktig og forpliktende samarbeid mellom offentlig, privat og frivillig sektor om å ivareta og videreutvikle regionens natur- og kulturkvaliteter. Regionalparken har hatt ansvar for reisemålsutvikling i de tre kommunene og vært gjennom fase en og to i innovasjon Norges opplegg for reisemålsutvikling. Grane kommune har gjort vedtak om å gå videre til fase tre, fra ord til handling. Det er et mål å utvikle regionen til et bærekraftig reisemål, noe som også forplikter den enkelte kommune.
Stavassdalens venner	Stavassdalens venner er en frivillig og ideell forening som skal drive og utvikle Stavassgården som et område for friluftsliv, historieformidling og arrangement. Foreningen skal arbeide for et enkelt og naturvennlig friluftsliv og arbeide for å ivareta kulturlandskapet på Stavassgården. Foreningen skal aktivt samarbeide med Brurskanken Turlag i forhold til drift og utvikling av Stavassgården.
Oladalens venner	Oladalens Venner er en ideell forening som har som formål å ivareta krigshistorien på Helgeland deriblant gjennom å ivareta krigsminnesmerket i Oladalen og gjennom drift av det krigshistoriske museet i Mosjøen
Grane Jeger- og Fiskeforening	Tilsluttet Norges Jeger- og Fiskerforbund, den eneste landsdekkende interesseorganisasjon for jegere og fiskere i Norge.
Brurskanken turlag,	Tilsluttet Den Norske Turistforening. Turlaget har Vefsn, Grane og Hattfjelldal som nedslagsfelt og det arrangeres årlig mange turer med guide.

9.2 Beskriv hvordan senteret jobber for å sikre lokal forankring.

Grane næringsutvikling (GNU), som i første fase vil være organisasjonen som driver besøkscenteret, fungerer allerede som et kontaktpunkt mot lokalt nærings- og reiseliv. De vil ha en naturlig rolle som koordinator mellom de ulike instansene lokalt og regionalt. Vefsna

regionalpark, som Vefsn, Grane og Hattfjelldal sammen eier, er et regionalt samarbeid, nå organisert som er §27 selskap etter kommuneloven.

Søknad om besøkssenter er forankret gjennom vedtak i kommunestyret. Saken er tidligere drøftet i både formannskap og kommunestyre og det er full støtte i å starte arbeidet med et besøkssenter og å sende en søknad om autorisasjon i 2022.

På grunn av samlokalisering med andre bedrifter vil utviklingen på Laksevollen være en naturlig møteplass for lokalbefolkningen. Gjennom lokale bedrifter vil tilbud om overnatting og bespisning bli lokalisert i samme område.

10. Miljøansvar og bærekraft

Miljøforvaltningen er opptatt av at autoriserte besøkssentre sikrer at driften er skånsom mot naturen og miljøet.

Her skal dere beskrive hvordan senteret vil bidra til dette. (Se punkt 3.2.1 Bygg og uteområder og punkt 3.3.4 Årsprogram.)

10.1 Beskriv senterets eventuelle tiltak for å opptre mest mulig miljøvennlig (herunder tiltak som for eksempel miljøfyrtårnsertifisering).

Som et ledd i bærekraftig reiselivsutvikling i samarbeid med Vefsna regionalpark, skal Grane kommune også bli sertifisert som bærekraftig kommune, antagelig gjennom Miljøfyrtårnordningen. Dette er en forutsetning for å få godkjenning som bærekraftig reisemål.

Bærekraftig skogbruk og fordelene med skogvern er formålsfestede satsingsområder for senteret.

10.2 Beskriv eventuelt behov for endringer av lokaler og lignende i autorisasjonsperioden og hvordan senteret så langt det er mulig vil sikre at miljø- og energivennlige løsninger velges ved byggearbeider.

I første omgang vil formidlingsarenaen være på kommunehus/togstasjon/Grane bygdetun som tidligere beskrevet, men i planleggingen av bygningsmasse vil miljø- og energivennlige løsninger prioriteres i tråd med Grane kommunes vedtak om å bli en del av et bærekraftig reisemål. Det er lagt føringer i reguleringsplanen av 2020 at det skal synes på mange nivåer at Grane kommune er nasjonalparkkommune, og sammen med bærekraftsertifiseringen vil dette gi sterke føringer for å bygge bærekraftig.

Utformingen av det nye senteret skal være i tråd med overnevnte prioriteringer, og vil vektlegges i evt. Arkitektkonkurranse og anbud. Det vil tas i bruk innovative anskaffelsesmetoder for å sikre at de mest bærekraftige løsningene vi har anledning til å iverksette, blir vurdert som alternativer.

Det jobbes også med å sikre at vei fra kommunesenter og togstasjon til senterets lokalitet skal være trafikksikker for myke trafikanter, og i seg selv ha opplevelsesverdi slik at man velger bort bil som transportmiddel på strekningen. Grane kommune er trafikksikker kommune og kommer til å jobbe aktivt og bevisst med utviklingen av trafikksikre løsninger også i tilknytning til senteret.

10.3 Beskriv hvordan senterets aktiviteter og tiltak i verneområder vil foregå i samsvar med verneforskrift og godkjent forvaltningsplan.

Grane kommune er en nasjonalparkkommune, og er medlem av Norges nasjonalparkkommuner. Merkevarer skal ligge til grunn for utforming av ulike tiltak. Forskrifter og forvaltningsplaner vil ligge til grunn for alle aktiviteter og for den informasjon som skal formidles gjennom utstillinger, tilretteleggingstiltak, aktiviteter og arrangement.

11. Bærekraftig reiseliv

Miljøforvaltningen ønsker at besøkssentrene skal utøve og fremme et bærekraftig reiseliv.

11.1 Beskriv hvordan senteret arbeider for å fremme bærekraftig reiseliv.

Grane kommune er medeier i Vefsna Regionalpark sammen med Vefsn og Hattfjelldal kommune. Vefsna Regionalpark ledet prosjektet Reiselivsutvikling i Vefsn, Grane og Hattfjelldal. Her er man ferdig med fase 1 kartlegging, fase 2 Strategi og er nå i fase 3 fra ord til handling. Her er man i ferd med å skaffe finansiering av denne siste fasen.

Alle de tre kommunene har gjennom kommunestyrevedtak vedtatt å videreføre prosjektet for å bli bærekraftige reiselivsmål. De har også vedtatt å bli sertifisert som miljøfyrtårn eller sette i gang annen bærekraftsertifisering. Kommunens næringssselskap som også jobber opp mot reiseliv organiserer møter for lokal reiselivsnæring. Disse reiselivsbedriftene blir inkludert i bærekraftarbeidet via Vefsna Regionalpark og Grane Næringsutvikling og her vil et besøkssenter skog og andre verdifulle og vernede områder kunne bli en naturlig møteplass.

Senteret ønsker å tilby sykkelutleie slik at man kan parkere bilen og utforske natur- og kulturstier i nærområdet.

11.2 Beskriv hvordan senteret samarbeider med lokalt/regionalt reiseliv for å fremme bærekraftig reiseliv

Et senter vil bli et naturlig knutepunkt for formidling av hva kommunen, regionen og landsdelen har å by på. Det å kunne tilby turistinformasjon i besøkssenteret forutsetter tett samarbeid med reiselivsnæringa lokalt og regionalt, VisitHelgeland og Vefsna Regionalpark. Dette samarbeidet vil bli koordinert av Grane Næringsutvikling AS.

Besøkssenteret vil også holde kurs og opplæring for lokalt nærings- og reiseliv for å gi dem bedre mulighet til å formidle verdiene av det lokale skogbruket, verneområdet og tilgjengelige ressurser, stier og løyper.

11.3 Er senteret sertifisert som bærekraftig reiselivsbedrift?

Det er gjort vedtak om at Grane kommune skal bli et bærekraftig reisemål, og kommunen skal jobbe mot å bli sertifisert som Miljøfyrtårn i første omgang. Dette vil også ligge til grunn når senterets fremtidige lokalisering og bygningsmasse er ferdigstilt. Senteret skal utvikles på en måte som sikrer at det har anledning til å miljøsertifiseres, både knyttet til bygg, utforming og energibruk.